

ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมการเล็กลงหรือตามทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อพฤติกรรม
การเล็กลงของผู้ป่วยใน แผนกอายุรกรรม

นางสาวจิราภรณ์ เนียมกฤษกร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์

คณะพยาบาลศาสตร์ จฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2548

ISBN 974-14-2222-9

ลิขสิทธิ์ของจฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

26 ก.ย. 2550

๕๑๑๕๓๖๐๓๕

THE EFFECT OF USING PROMOTING SMOKING CESSATION PROGRAM ACCORDING TO
THE TRANSTHEORETICAL MODEL ON SMOKING CESSATION BEHAVIORS
OF IN-PATIENTS, MEDICAL UNITS

Miss Jiraporn Neamkulchon

A Thesis Submit in Partial Fulfillment of Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science Program in Nursing Science
Faculty of Nursing
Chulalongkorn University
Academic Year 2005
ISBN 974-14-2222-9

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมการเลิกบุหรี่ตามทฤษฎีการ
เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อพฤติกรรมการเลิกบุหรี่ของผู้ป่วยใน
แผนกอายุรกรรม

โดย

นางสาว จิราภรณ์ เนียมกฤษกร

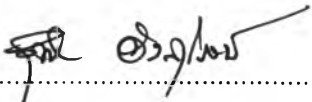
สาขา

พยาบาลศาสตร์

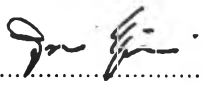
อาจารย์ที่ปรึกษา

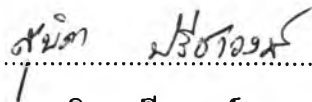
อาจารย์ ดร. สุนิดา ปรีชาวงษ์

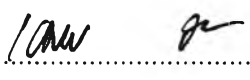
คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

..... คณะบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ร.ต.อ.หญิง ดร. ยุพิน อังสุโรจน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(อาจารย์ ดร. สุนิดา ปรีชาวงษ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เอมอร จังศิริพรปกรณ์)

จิราภรณ์ เนียมกฤษ: ผลของการใช้โปรแกรมส่งเสริมการเลิกบุหรี่ตามทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อพฤติกรรมการเลิกบุหรี่ของผู้ป่วยใน แผนกอายุรกรรม (THE EFFECT OF USING PROMOTING SMOKING CESSATION PROGRAM ACCORDING TO THE TRANSTHEORETICAL MODEL ON SMOKING CESSATION BEHAVIORS OF IN-PATIENTS, MEDICAL UNITS) อ.ที่ปรึกษา: อาจารย์ ดร. สุนิดา ปรีชาวงษ์, 144 หน้า. ISBN 974-14-2222-9.

การสูบบุหรี่เป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดโรคเรื้อรังที่เป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขในปัจจุบัน การเลิกบุหรี่ในผู้ป่วยจะช่วยให้ฟื้นฟูกายและสามารถป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่รุนแรงของโรคที่เป็นอยู่ได้ พยาบาลจึงควรส่งเสริมให้ผู้ป่วยเลิกบุหรี่ตั้งแต่อยู่ในโรงพยาบาล วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมการส่งเสริมการเลิกบุหรี่ต่อพฤติกรรมการเลิกบุหรี่ของผู้ป่วยใน แผนกอายุรกรรม โดยประยุกต์ทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Stages of Change) ของ Prochaska และคณะ (2002) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย โปรแกรมประกอบไปด้วย 1. การประเมินความพร้อมความตั้งใจในการเลิกบุหรี่ 2. การให้ความรู้และสร้างแรงจูงใจในการเลิกบุหรี่ 3. การให้คำปรึกษาตามกระบวนการพื้นฐานที่สอดคล้องกับขั้นตอนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 4. การติดตามประเมินผล กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ป่วยใน แผนกอายุรกรรมที่สูบบุหรี่จำนวน 50 คน จัดกลุ่มตัวอย่าง 25 คนแรกเข้ากลุ่มควบคุมก่อน แล้วจัดกลุ่มตัวอย่าง 25 คนหลังเข้ากลุ่มทดลอง โดยจับคู่ให้มีความเหมือนกันในเรื่อง จำนวนมวนบุหรี่ที่สูบต่อวัน และจำนวนครั้งของการพยายามเลิกบุหรี่ โดยที่กลุ่มควบคุมได้รับการพยาบาลตามปกติ และกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมการส่งเสริมการเลิกบุหรี่ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบวัดพฤติกรรมการเลิกบุหรี่ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .80 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย และสถิติทดสอบค่าที (T-test)

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของกลุ่มทดลองภายหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมการเลิกบุหรี่สูงกว่าก่อนได้รับโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05
2. ค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรมการเลิกสูบบุหรี่ของกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการเลิกบุหรี่สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

ภาควิชา.....พยาบาลศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....จิราภรณ์ เนียมกฤษ
ปีการศึกษา.....2548.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....สุนิดา ปรีชาวงษ์

4777567036: MAJOR NURSING SCIENCE

KEY WORD: SMOKING CESSATION BEHAVIORS / STAGE OF CHANGE / IN-PATIENTS

JIRAPORN NEAMKULCHON: THE EFFECT OF USING PROMOTING SMOKING CESSATION PROGRAM ACCORDING TO THE TRANSTHEORETICAL MODEL ON SMOKING CESSATION BEHAVIORS OF IN-PATIENTS, MEDICAL UNITS. THESIS
ADVISOR: SUNIDA PREECHAWONG, Ph. D, RN., 144 pp. ISBN 974-14-2222-9.

Smoking Cessation contributes to significant health benefits for patients of all age. As the largest group of professional, nurses are the main force in proceeding and operating the tobacco cessation effectively. The purpose quasi-experimental research was to examine the effect of health promotion program on smoking cessation of inpatients, internal medicine unit of Uttaradit Hospital. The Prochaska's Transtheoretical Model was used as a conceptual framework. The participants consisted of 50 patients: twenty five participants were firstly assigned to the control group and another 25 were in the experimental group. Both groups were matched for a number of times that the participants tried to quit smoking and a number of cigarettes used per day. The control group received conventional nursing care while the experimental group received the smoking cessation promotion program. Smoking cessation behavior was assessed using a questionnaire. The instrument demonstrated acceptable internal consistency reliability at .80. Data were analyzed using descriptive statistics and T-test.

The major findings were as follows:

1. The mean score of smoking cessation behavior of the experimental group post receiving health promotion program was significantly higher than that pre receiving health promotion program ($p < .05$)
2. The mean score of smoking cessation behavior of the experimental group receiving Smoking cessation program was significantly higher than that of the control group ($p < .05$)

Field of study.....Nursing Science.....Student's signature.....*Jiraporn Neamkulchon.*
Academic year.....2005.....Advisor's signature.....*Sunida Preechawong*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณา และความช่วยเหลืออย่างยิ่งจากอาจารย์ ดร. สุนิดา ปรีชาวงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ตลอดจนช่วยตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเมตตา เอาใจใส่ รวมทั้งสนับสนุนให้กำลังใจกับผู้วิจัยมาตลอด และเป็นแบบอย่างของความเป็นครูที่ดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งและประทับใจในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เอมอร จังศิริพรภรณ์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ความรู้ ข้อคิดเห็นและคำแนะนำที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอันทรงคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ และคณาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาทุ่มเทเวลาถ่ายทอดวิชาความรู้และประสบการณ์การเรียนการสอนที่มีคุณค่ายิ่ง

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลอุตรดิตถ์ ตลอดจนหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล หัวหน้างานผู้ป่วยใน แผนกอายุรกรรม และเจ้าหน้าที่หอผู้ป่วยในอายุรกรรมทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบพระคุณผู้ป่วยในแผนกอายุรกรรมทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยเป็นอย่างดี และเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งที่มีส่วนทำให้งานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้

ขอขอบพระคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และมูลนิธิหม่อมเจ้าหญิง มัณฑารพ กมลาสน์ ของสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยที่ได้ให้การสนับสนุนทุนส่วนหนึ่งที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย และขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ ร่วมรุ่นทุกท่านที่ได้ให้กำลังใจ ช่วยเหลือในการทำวิทยานิพนธ์และเป็นกัลยาณมิตรที่ดีเสมอมา รวมทั้งขอขอบคุณบุคคลผู้ซึ่งเห็นคุณค่าของการทำวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณ คุณย่าสายบัว เนียมมฤณูชร บิดา มารดา ที่ได้ปลูกฝังความคิดการสนใจใฝ่ศึกษาอบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัยเป็นบุคคลที่มีความมานะ อดทน และรับผิดชอบ ทั้งยังคอยห่วงใยและเป็นกำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบคุณ คุณจิรศักดิ์ ลี้ประเสริฐ และครอบครัวเนียมมฤณูชรทุกคนที่มีส่วนช่วยเหลือให้ความรัก ความห่วงใยและเป็นกำลังใจที่ดีมาโดยตลอดจนงานวิจัยครั้งนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ปัญหาการวิจัย.....	6
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	6
แนวคิดเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
พิษภัยในบุหรี่และผลกระทบที่เกิดจากการสูบบุหรี่.....	11
พฤติกรรมกรรมการเลิกสูบบุหรี่.....	17
ความหมายพฤติกรรมกรรมการเลิกบุหรี่.....	17
เส้นทางการเลิกบุหรี่.....	17
การเลิกบุหรี่ในผู้ป่วยอายุรกรรม.....	19
วิธีการเลิกบุหรี่ด้วยตนเอง.....	21
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลิกบุหรี่.....	24
บทบาทพยาบาลกับการควบคุมการบริโภคยาสูบ.....	27
จรรยาปฏิบัติสำหรับบุคลากรสาธารณสุขกับการควบคุมยาสูบ.....	30
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพ.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	38
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	48

สารบัญ

	๗
	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	49
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	49
การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่าง.....	51
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	58
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย.....	65
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
สรุปความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการทดลอง.....	81
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	83
สรุปผลการวิจัย.....	83
อภิปรายผลการวิจัย.....	86
ข้อเสนอแนะ.....	93
รายการอ้างอิง.....	95
ภาคผนวก.....	106
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	107
ภาคผนวก ข จดหมายเรียนเชิญผู้ทรงคุณวุฒิและจดหมายขอความร่วมมือ ในการเก็บข้อมูลวิจัย.....	109
ภาคผนวก ค เอกสารการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย เอกสารการพิทักษ์สิทธิ์ กลุ่มตัวอย่างและตัวอย่างเครื่องมือวิจัย.....	118
ภาคผนวก ง สถิติที่ใช้ในการวิจัยและผลการวิจัย.....	136
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	144

สารบัญตาราง

ณ

ตารางที่	หน้า
1	ระยะเวลาของในแต่ละขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเลิกสูบบุหรี่.....34
2	ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตัวและความตั้งใจในการปฏิบัติตัวในแต่ละขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม.....34
3	จำนวน และร้อยละของผู้ป่วยอายุรกรรม จำแนกตามอายุ เพศ สถานภาพสมรส ศาสนา ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยของครอบครัว.....67
4	จำนวน และร้อยละของผู้ป่วยอายุรกรรม จำแนกตามจำนวนมวนบุหรี่ที่สูบอายุที่เริ่มสูบ ชนิดของบุหรี่ที่สูบ ระยะเวลาตั้งแต่ตื่นนอนตอนเช้าจนกระทั่งสูบบุหรี่มวนแรกของวัน และช่วงเวลาที่สูบบุหรี่มากที่สุด.....69
5	จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยอายุรกรรม จำแนกตามความพยายามในการเลิกสูบบุหรี่ แรงจูงใจที่ทำให้อยากเลิกสูบบุหรี่ วิธีการเลิกสูบบุหรี่ในอดีต และสาเหตุที่ทำให้กลับไปสูบบุหรี่อีก.....71
6	จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยอายุรกรรม จำแนกตามการได้รับข่าวสารการรณรงค์เลิกสูบบุหรี่ สื่อที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการรณรงค์ให้เลิกสูบบุหรี่ การได้รับคำแนะนำในการเลิกสูบบุหรี่.....73
7	จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยอายุรกรรม จำแนกตามการวินิจฉัยโรค และจำนวนวันนอนโรงพยาบาล.....74
8	จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยอายุรกรรม จำแนกตามขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก่อนและหลังทดลอง.....75
9	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรม การเลิกสูบบุหรี่ของกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังได้รับโปรแกรมส่งเสริมการเลิกสูบบุหรี่.....76
10	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรม การเลิกสูบบุหรี่ของกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังได้รับการพยาบาลตามปกติ.....77
11	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรม การเลิกสูบบุหรี่ระหว่างกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการเลิกสูบบุหรี่กับกลุ่มที่ได้รับการพยาบาลตามปกติ ก่อนและหลังการทดลอง.....78
12	เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรม การเลิกสูบบุหรี่หลังการทดลองของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองด้วยสถิติทดสอบความแปรปรวนร่วม.....80
13	แสดงข้อมูลค่าเฉลี่ยของคะแนนพฤติกรรม การเลิกสูบบุหรี่ และขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังทดลอง.....142

สารบัญแผนภูมิ

ญ

แผนภูมิที่

หน้า

- 1 แสดงขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้สูบบุหรี่.....35
- 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....48
- 3 สรุปวิธีการดำเนินการวิจัย.....65